

Causes i factors:

POLARITZACIO DE LA SOCIETAT

A principis del s.III aC va aparèixer una nova classe social: 'l'ordo senatorius' i 'l'ordo equester'. Era una noblesa composta de patricis i plebeus rics que controlaven l'accés a les magistratures i al senat.

Durant els tres últims segles de la República va desaparèixer la classe mitjana perquè requeia en aquesta el pes de la guerra, ja que eren els que reclutaven per a combatre, i molts legionaris van morir. Els que van sobreviure es van trobar amb terres sense conrear, les quals, per revaloritzar-les, van haver de recórrer a préstecs que els van acabar arruïnant.

Aquestes persones no van poder aprofitar-se dels beneficis de la guerra, perquè, quan Roma conqueria un nou territori, deixava la major part de les terres al poble vençut, i el que quedava es venia a preus que no podien afrontar. Per això, gran part de les terres eren dels rics. També, per aquesta causa, van augmentar el nombre de persones sense casa que vivien als carrers de Roma. També va haver un augment de l'esclavitud.

La societat romana es va dividir en dos: una aristocràcia poc nombrosa, però molt rica, i una multitud molt pobra i sense recursos. Aquesta multitud va passar a dependre de l'aristocràcia. Va augmentar la corrupció política, ja que compraven els vots dels ciutadans desesperats per sobreviure.

LA LEGISLACIÓ DE GAI (INTENTS DE REFORMA)

Gai, durant la seva legislació, va crear diverses lleis per millorar la vida a Roma.

Va fer lleis que van acabar amb la vida política de Marc Octavi i amb l'exili dels assassins de Tiberi. De cara al poble, va renovar la Llei Agrària i va repartir el blat a baix preu entre les classes baixes de Roma. També va fer canvis en el sistema de vot de les centúries i ara l'ordre de votació es decidia a sort. Va acabar amb el monopoli judicial de la classe senatorial i ara també hi podien participar els 'equites'. Per a la milícia, donava llicències als soldats que servissin sis anys seguits i el material per a la batalla. A més, va establir que l'edat mínima per entrar a l'exèrcit siguin els 17 anys i va crear colònies a Cartago.

LES NOVETATS DELS TEMPS DE TIBERI I GAI

Van haver tres novetats en el temps de Tiberi i Gai. El primer va ser el trencament del 'mos maiorum' per la destitució d'un tribú de la plebs per votació de l'assemblea i va permetre presentar-se a un mateix càrrec en anys successius. El segon va ser l'ús de la violència mitjançant agressions de les multituds per intimidar o matar a un enemic polític. El 'senatus consultum ultimum de re publica defendenda' és un decret del Senat que permetia al cònsol fer el que calgui per defensar la República. I el tercer va ser l'aparició de dos nous partits, que va consistir que la divisió entre patricis i plebeus es dilueix i apareix la divisió en 'optimates' i 'populares'.

CREACIÓ DE DOS 'PARTITS'

Optimates: eren els membres de la 'nobilitas' que representaven a la classe senatorial (rics latifundistes pertanyents a gens antigues (patrícies i plebees) amb una gran presència al govern polític i militar de la República. Defensaven la preeminència del Senat i eren oposats a gairebé totes les reformes: electorals, agràries, ampliació de drets.

Populares: eren els membres de la 'nobilitas' que representen als grups desafavorits o perjudicats per la classe senatorial: 'equites', itàlics, agricultors petits i mitjans, soldats, 'omini novi'. Defensaven la preeminència de les assemblees del poble i volien limitar el poder del Senat. També defensaven diversos tipus de reformes electorals, agràries, judicials, d'ampliació de drets.

Personatges importants:

- **Els Gracs:** germans reformistes, aconseguen l'agitació del poble pel poder i són assassinats pels 'optimates'.
- **Gai Mari:** general, reformador popular, utilitza l'exèrcit per aconseguir els seus fins polítics i normalitza l'ús de la violència de les masses populars per influir en les eleccions.
- **Sul·la:** general optimate. Va ser el primer que va utilitzar el seu exèrcit contra altres romans i va provocar la Primera Guerra Civil Romana.
- **Pompeu:** general que primer va ser popular, però després es va tornar optimate. Va utilitzar l'exèrcit pel poder polític. Va utilitzar l'aliança amb Cras i Cèsar per dominar la política.
- **Cras:** financer, va utilitzar els diners i de l'aliança amb Pompeu i Cèsar per dominar la política.
- **Juli Cèsar:** general popular, va utilitzar l'exèrcit pel poder polític. Com a dictador va fer diverses reformes.

Esdeveniments importants:

- Enfrontaments civils: assassinats.
- Primera Guerra Civil: Mari i Sul·la (83-81 aC)
- Primer Triumvirat (60 aC)
- Segona Guerra Civil: Cèsar i Pompeu (49-45 aC)

Resultat:

La crisi és la ruptura d'un sistema polític basat en l'equilibri de diversos poders (Senat, magistrats i comicis). Per culpa del bloqueig i la violència el sistema no funciona. La crisi acaba quan una sola persona que controla l'exèrcit derrota els adversaris i controla tots els poders: primer Cèsar i després Octavi.